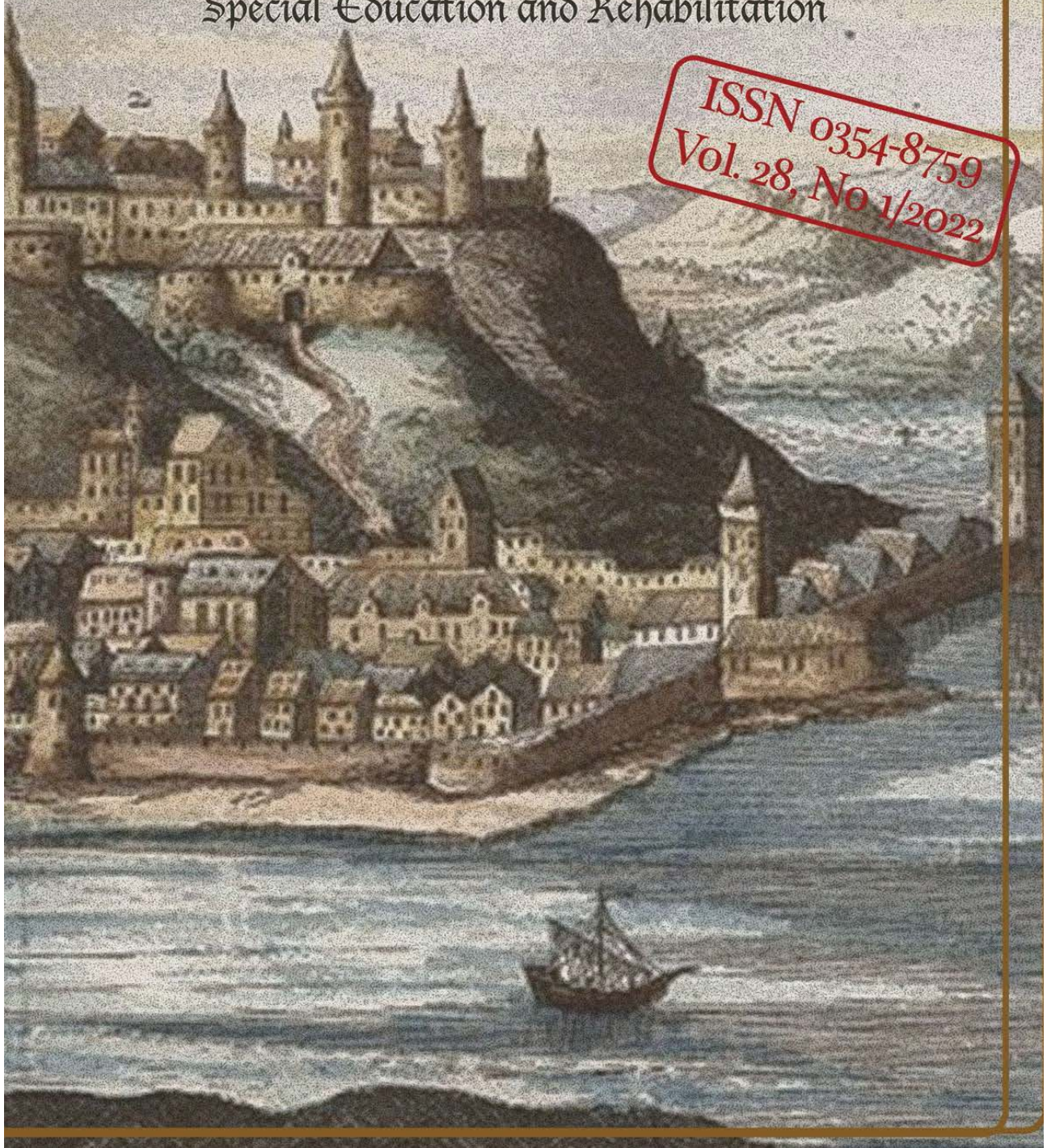

Beogradska defektološka škola

Belgrade School of
Special Education and Rehabilitation

ISSN 0354-8759
Vol. 28, No 1/2022

ISSN 0354-8759

*Beogradska
defektološka
škola*

*Belgrade School of
Special Education
and Rehabilitation*

Vol. 28, No. 1 (2022)

Ranije – before: DEFEKTOLOŠKA TEORIJA I PRAKSA (1977-1995)

Ranije – before: SPECIJALNA ŠKOLA (1952-1977)

Beogradska defektološka škola

Izdavači:

Društvo defektologa Srbije & Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju

Za izdavače:

Siniša Ranković, predsednik Upravnog odbora
prof. dr Marina Šestić, dekan

Uređivački odbor:

prof. dr Nadica Jovanović Simić, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Nenad Glumbić**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Lelia Kiš-Glavaš**, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; **prof. dr Špela Golubović**, Univerzitet u Novom Sadu – Medicinski fakultet, Srbija; **prof. dr Goran Ajdinski**, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij” – Filozofski fakultet, Makedonija; **prof. dr Rea Fulgosi-Masnjak**, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; **prof. dr Jasna Bajraktarević**, Univerzitet u Sarajevu – Pedagoški fakultet, Bosna i Hercegovina; **prof. dr Vladimir Trajkovski**, Univerzitet „Sv. Kiril i Metodij” – Filozofski fakultet, Makedonija; **prof. dr Mile Vuković**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Srboľjub Đorđević**, Univerzitet u Nišu – Učiteljski fakultet u Vranju, Srbija; **prof. dr Fadilj Eminović**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Branka Jablan**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Danijela Ilić-Stošović**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Mirjana Japundža-Milisavljević**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Branislav Brojčin**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Jasmina Karić**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Edina Šarić**, Univerzitet u Tuzli – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Bosna i Hercegovina; **prof. dr Janez Drobnič**, Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta, Slovenija; **prof. dr Nataša Dragašević Mišković**, Univerzitet u Beogradu – Medicinski fakultet, Srbija; **prof. dr Renata Pinjatela**, Sveučilište u Zagrebu – Edukacijsko-rehabilitacijski fakultet, Hrvatska; **prof. dr Nebojša Macanović**, Univerzitet u Banjoj Luci – Fakultet političkih nauka, Bosna i Hercegovina; **dr Nikoleta Gutvajn**, viši naučni saradnik, Institut za pedagoška istraživanja, Srbija; **dr Milena Milićević**, viši naučni saradnik, Institut za kriminološka i sociološka istraživanja, Srbija; **prof. dr Gordana Nikolić**, Univerzitet u Novom Sadu – Pedagoški fakultet u Somboru, Srbija; **prof. dr Slavica Pavlović**, Sveučilište u Mostaru – Fakultet prirodoslovnih i odgojnih znanosti, Bosna i Hercegovina; **prof. dr Mirjana Đorđević**, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija; **prof. dr Haris Memišević**, Univerzitet u Sarejevu – Pedagoški fakultet, Bosna i Hercegovina; **doc. dr Sergej Tihonovič Kohan**, Transbajkalski državni univerzitet, Čita, Rusija; **doc. dr Marija Zulić**, Karlov univerzitet u Pragu – Pedagoški fakultet, Češka; **dr Marina Kovačević-Lepojević**, naučni saradnik, Institut za pedagoška istraživanja, Srbija.

Glavni i odgovorni urednik:

dr Srećko Potić

Tehnički sekretar:

Radomir Leković

Tiraž: 150

Jezička redakcija teksta i prevod:

Jasmina Stojanović

Štampa: BIG štampa, Beograd

ISSN 0354-8759

Uredništvo:

„Beogradska defektološka škola”, Kosovska 8/1, 11000 Beograd,
Srbija; e-mail: bds.casopis@gmail.com
Casopis izlazi tri puta godišnje.

Belgrade School of Special Education and Rehabilitation

Publishers:

Special Educators and Rehabilitators Association of Serbia
& University of Belgrade – Faculty of Special Education and
Rehabilitation

For Publishers:

Siniša Ranković – Chairman of the Board
Marina Šestić, Professor – Dean

Editorial Board:

Nadica Jovanović Simić, PhD, Professor, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Nenad Glumbić, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Lelia Kiš-Glavaš, PhD, Professor**, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; **Špela Golubović, PhD, Professor**, University of Novi Sad – Medical Faculty, Serbia; **Goran Ajdinski, PhD, Professor**, SS. Cyril and Methodius University in Skopje – Faculty of Philosophy, Macedonia; **Rea Fulgosi-Masnjak, PhD, Professor**, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; **Jasna Bajraktarević, PhD, Professor**, University of Sarajevo – Faculty of Educational Sciences, Bosnia and Herzegovina; **Vladimir Trajkovski, PhD, Professor**, SS. Cyril and Methodius University in Skopje – Faculty of Philosophy, Macedonia; **Mile Vuković, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Srboljub Đorđević, PhD, Professor**, University of Niš, Teacher-Training Faculty of Vranje; **Fadilj Eminović, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Branka Jablan, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Danijela Ilić-Stošević, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Mirjana Japundža-Milisavljević, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Branislav Brojčin, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Jasmina Karić, PhD, Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Edina Šarić, PhD, Associate Professor**, University of Tuzla – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Bosnia and Herzegovina; **Janez Drobnič, PhD, Associate Professor**, University of Primorska – Faculty of Education, Slovenia; **Nataša Dragašević Mišković, PhD, Associate Professor**, University of Belgrade – School of Medicine, Serbia; **Renata Pinjatela, PhD, Associate Professor**, University of Zagreb – Faculty of Education and Rehabilitation Sciences, Croatia; **Nebojša Macanović, PhD, Associate Professor**, University of Banja Luka – Faculty of Political Sciences, Bosnia and Herzegovina; **Nikoleta Gutvajn, PhD, Senior Research Associate**, Institute for Educational Research, Serbia; **Milena Miličević, PhD, Senior Research Associate**, Institute of Criminological and Sociological Research, Serbia; **Gordana Nikolić, PhD, Professor**, University of Novi Sad – Faculty of Education in Sombor, Serbia; **Slavica Pavlović, PhD, Associate Professor**, University of Mostar – Faculty of Science and Education, Bosnia and Herzegovina; **Mirjana Đorđević, PhD, Associate Professor**, University of Belgrade – Faculty of Special Education and Rehabilitation, Serbia; **Haris Memišević, PhD, Associate Professor**, University of Sarajevo – Faculty of Education, Bosnia and Herzegovina; **Sergey Tikhonovich Kokhan, PhD, Associate Professor**, Transbaikal State University in Chita, Russia; **Marija Zulić, PhD, Assistant Professor**, Charles University in Prague – Faculty of Education, Czech Republic; **Marina Kovačević-Lepojević, Research Fellow**, Institute for Educational Research, Serbia.

Editor-in-Chief:

Srećko Potić, PhD

Technical Secretary:

Radomir Leković

Proofreading and Translation:

Jasmina Stojanović

Circulation: 150

Printing: BIG štampa, Belgrade

ISSN 0354-8759

"Belgrade School of Special Education and Rehabilitation",
Kosovska 8/1, 11000 Belgrade, Serbia;

e-mail: bds.casopis@gmail.com

Published three times a year.

ISSN 0354-8759

*Beogradska
defektološka
škola* | *Belgrade School of
Special Education
and Rehabilitation*

Vol. 28, No. 1 (2022)

Beograd – Belgrade, 2022

Prikaz knjige:
Fadilj Eminović: Sport i osobe sa invaliditetom

Jovana TODOROVIĆ^{1,*}, Milosav ADAMOVIĆ²

¹Student doktorskih studija, Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

²Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Srbija

Eminović, F. (2020). *Sport i osobe sa invaliditetom*. Beograd: Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar fakulteta (ICF), 24cm, 444 str. ISBN 978-86-6203-132-7

Monografija *Sport i osobe sa invaliditetom* autora prof. dr Fadilja Eminovića je objavljena 2020. godine, a izdavač je Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar fakulteta (ICF). Zasnovana na naučno-stručnim, normativnim i pravnim podacima, monografija pruža informacije o razvoju i elementima sporta osoba sa invaliditetom i mogućnostima adaptacije fizičke aktivnosti (str. 9). Recenzenti monografije su prof. dr Goran Nedović, prof. dr Milivoj Dopsaj i prof. dr Ljubica Konstantinović. Knjiga ima 444 stranica i prema sadržaju je podeljena na devet poglavlja, pored predgovora, uvodnog dela, literature, priloga i indeksa pojmova.

Uvodna razmatranja podsećaju čitaoca na kretanje kao uslov za očuvanje zdravlja i normalnog funkcionisanja organizma. Autor navodi da je uključivanje u ovaj proces značajno kako bi se pojedinac rano upoznao sa benefitima ograničanog telesnog vežbanja (str.10). Nedovoljno kretanje smanjuje motoričke funkcije i sposobnosti te negativno utiče na razvoj i zdravlje organizma. Iz ovog proističe potreba za pravilnim vaspitanjem o

* Jovana Todorović, defektologtodorovicjovana@gmail.com

fizičkoj kulturi i stvaranju navika za aktivnošću tokom života. Adaptacija sadržaja nastavnog plana, trenažnih procesa, njihovih metoda i prostora odnosi se na sve osobe i primenjuje u skladu sa potrebama razvoja ili prostora u kome se realizuje (str. 12). Cilj monografije je da pruži jedinstvenu sliku o razvoju, elementima sporta osoba sa invaliditetom i ukaže na mogućnosti prilagođavanja uslova fizičke aktivnosti.

Prvo poglavlje je posvećeno opisivanju značaja fizičke aktivnosti. Najpre su razgraničeni pojmovi *fizičko vaspitanje i sport* kao dva različita ali usko povezana termina (str.15). Prema Evropskoj sportskoj povelji (2001), sportom se opisuju svi oblici fizičke aktivnosti usmereni na postizanje fizičke spremnosti, mentalnog blagostanja, formiranje društvenih odnosa ili postizanje rezultata na takmičenjima (str.16). Posebno ugrožene grupe, prema izveštaju Svetske zdravstvene organizacije, čine: žene, starije osobe, osobe sa invaliditetom, pripadnici nižih socio-ekonomskih kategorija stanovništva. Deklaracija iz Nice (2000, član 5) ističe da sportska aktivnost treba da bude dostupna svakom čoveku i ženi u saglasnosti sa individualnim aspiracijama i mogućnostima (str.19).

U drugom poglavlju autor razmatra *Razvoj sporta osoba sa invaliditetom*. Najpre daje kratak osvrt na razvoj sporta kroz istoriju ističući da se najveći napredak civilizacije odvijao tokom starog veka (str. 21). Istoriju sporta osoba sa invaliditetom bogate podaci o pozitivnom uticaju terapijske gimnastike, osnovama nauke, odnosu i stavovima prema osobama sa invaliditetom. Decembra 1997. godine UNICEF i UNESKO izvestili su da oko 10% svetске populacije ima neki vid invaliditeta, fizičkog ili mentalnog (str. 24). Širi opseg invaliditeta koji obuhvata intelektualna i senzorna oštećenja, definisan je Konvencijom o pravima osoba sa invaliditetom (str. 24). Hronološki, autor opisuje prva saznanja o pozitivnom uticaju terapijske gimnastike koja datiraju iz 2007. pre nove ere. Napredak razvoja nauke kroz pokret u terapijske svrhe i razvoj medicinske gimnastike evidentiran je publikacijom knjige Guillaume Benjamin Duchenea „Fiziologija pokreta” 1866. godine (str. 25). Predstavljani su istorijski važni zakoni i uredbe Republike Srbije: Prvi zakon o sportu iz 1996. godine, Strategija za unapređenje osoba sa invaliditetom u Republici Srbiji („Službeni glasnik RS”, br. 1/07), Uredba o nacionalnim priznanjima i nagradama za poseban doprinos razvoju i afirmaciji sporta dok su Uredbom iz 2009. godine prava sportista sa invaliditetom u potpunosti izjednačena u pogledu dodele nacionalnih priznanja.

Sportske organizacije i takmičenja za osobe sa invaliditetom naziv je trećeg poglavlja. Na početku poglavlja autor ističe pravo različitosti kao jedno od osnovnih ljudskih prava. Ulaskom u svet sporta, tadašnja terminologija biva podvrgnuta promeni kako bi osobe sa invaliditetom bile sagledane kao radno sposobne. Formiraju se sportske organizacije u skladu sa Zakonom o sportu „Službeni glasnik RS” br. 10/2016 (str. 38). Koncizno su opisani članovi Zakona o sportu kako bi se ukazalo na ciljeve sportskih jedinica, organizacija i saveza. Formiranje i razvoj velikog broja međunarodnih sportskih organizacija datira od sedamdesetih godina dvadesetog veka. Autor, potom, opisuje najznačajnije međunarodne sportske organizacije i njihovo funkcionisanje.

Četvrto poglavlje nosi naziv *Osnove motoričkog funkcionisanja*. Svako živo biće nailazi na zahteve za motoričkim odgovorima sa ciljem razvoja i unapređenja prilagođenih obrazaca kojima deluje u okolini. Motorički razvoj može se posmatrati kao proces promena motoričkog ponašanja nastao kao posledica interakcije bioloških sistema i socijalne sredine (str. 81). Autor poglavlje započinje opisivanjem osnova pokreta i sistema zaduženih za njegovu realizaciju. Motoričke veštine čine deo adaptivnog ponašanja koje imaju za cilj razvijanje i poboljšanje prilagođenih obrazaca kojima pojedinac učestvuje u okolini. Autor daje sažet opis teorija i modela motoričkog učenja (kompleksnog procesa zasnovanog na učenju i izvođenju pokreta koje rezultira motoričkim ponašanjem) (str. 100). Kako bi čitaoci dobili kvalitetniju sliku o motoričkom funkcionisanju, poglavlje dalje pruža informacije o psihomotornom razvoju, motoričkim veštinama i fazama njihovog formiranja. Odabir sportskih disciplina i primena kroz motoričko funkcionisanje ima višestruki značaj na strukturu individue (str. 147). Ovakav zaključak predstavlja uvod u naredno poglavlje.

Antropomotorika, kojom se autor bavi u petom poglavlju, je pojam koji označava ljudsko kretanje. Efikasnost kretanja individue zavisi, pored sredinskih faktora, od antropomotoričkih sposobnosti: snage, izdržljivosti, pokretljivosti, koordinacije, ravnoteže i preciznosti (str. 149). Uslov za razvoj motoričkih sposobnosti kod osoba sa invaliditetom je inkluzivni pristup (prema Eminović & sar., 2009). Zaključci autora ukazuju da optimalno dozirana, individualna svakodnevna fizička aktivnost povećava kondiciju i radnu sposobnost osobe (str. 171).

Šesto poglavlje je usmereno na *Sportski trening*. Upućuje da je cilj svakog vežbanja unapređenje funkcionalne, motoričke sposobnosti i veštine i

stvaranje osećaja prijatnosti i dobrog raspoloženja (str. 173). U tekstu koji sledi, čitalac počinje da se detaljnije upozna sa sportskim treningom. Stevanović (2000, str. 107) pod treningom podrazumeva „fiziološki proces prilagođavanja organizma u smislu bržeg snažnijeg i bolje koordinisanog rada, odnosno vršenja fizičkih aktivnosti”. Prilikom planiranja u sportu i kod osoba sa invaliditetom, navodi autor, potrebno je uvažiti interesovanja i mogućnosti uz primenu velikog broja metoda i tehnika. Koncizno su objašnjene tri faze sportskog treninga.

Za svaki sport postoji pogodno vreme kada se treba uključiti. Pre uključivanja u sport, potrebno je izvršiti određena testiranja. Autor najpre razgraničava pojmove *testiranje* i *dijagnostika*. Zaključuje da dijagnostičkim postupcima dolazimo do informacija o morfološkim, funkcionalnim, biohemijskim, biomehaničkim, motoričkim, psiho-socijalnim karakteristikama i specifičnim znanjima i sposobnostima koje su neophodne za bavljenje određenim sportom (str. 178). Čitalac dobija informacije o testiranju, metodama merenja i sportskog treninga kao i o principima i metodama koji se primenjuju tokom navedenog procesa. Osobe koje rade sa sportistima sa invaliditetom neophodno je da poseduju određena znanja i veštine iz oblasti određene sportske grane (str. 210). Trener mora biti lider koji će svojom pojavom, energijom, posvećenošću, autoritetom bez upotrebe sile da nadahnjuje i motiviše sportistu da želi brže i više. Na kraju ovog poglavlja autor pruža čitaocima informacije o mehanizmima adaptacije organizma tokom trenaznog procesa, opterećenju, (pre) treniranošću i zamoru.

Autor se odlučio da dalji tekst monografije bude sadržajno strukturiran na način na koji će biti razmatrana: *Kategorizacija sporta i osoba sa invaliditetom*, *Prilagođena fizička aktivnost i sport osoba sa invaliditetom* i *Osobe sa invaliditetom u oblasti sporta*.

U sedmom poglavlju predstavljena je *Kategorizacija sportova i sportista sa invaliditetom*. Funkcionalni sistem klasifikacije sportista, korišćen od strane Paraolimpijskog komiteta, konstruisan je na osnovu funkcionalnih kapaciteta pojedinca (str. 219). Prikazana je kategorizacija sportista sa invaliditetom, funkcionalna klasifikacija invalidnosti i minimalni kriterijumi za klasifikaciju sportista u odnosu na vrstu invaliditeta. U daljem tekstu autor navodi informacije o 27 Paraolimpijskih sportova i klasa u skladu sa propisima Međunarodnog paraolimpijskog komiteta (str. 225). Naglašava da se pored navedenih sportova i takmičarskih disciplina ne smeju zaboraviti rekreativni i neparaolimpijski sportovi koji su od izuzetnog značaja za

funkcionalni i psiho-socijalni razvoj sposobnosti i veština osoba sa invaliditetom (str. 306).

Tema osmog poglavlja monografije je *Prilagođena fizička aktivnost i sport osoba sa invaliditetom*. Autor se u uvodnom delu ovog poglavlja bavi razjašnjavanjem pojma *adaptirati*. Pravilnim doziranjem doprinosi se unapređenju procesa motoričkog učenja, razvoju motoričkih sposobnosti i veština, jačanju muskulature i sveukupnom blagostanju pojedinca sa invaliditetom (Eminović & sar., 2019; str. 32). Razvojem individualnih programa i aktivnosti i njihovim primenama su najčešće zadovoljeni individualni ali i zahtevi sredine (str. 311). Cilj ovog poglavlja je pružanje informacija i prikaz pojedinih adaptivnih sportova za korisnike invalidskih kolica, osobe sa cerebralnom paralizom, povredama kičmene moždine, deformitetima kičmenog stuba i amputacijama te aktivnosti osoba sa intelektualnim deficitima i senzornim oštećenjima. Na osnovu prethodnih podataka može se izvesti zaključak da aktivnosti mogu biti prilagođene i u skladu sa vrstom invaliditeta.

Deveto, poslednje poglavlje monografije nosi naziv *Osobe sa invaliditetom u oblasti sporta*. Bez obzira na vrstu i stepen invaliditeta, položaj svakog pojedinca može biti unapređen primenom znanja, veština, metoda uz poštovanje principa i zakonitosti razvoja i sportskog treninga (str. 351). Tabelarno su navedeni Milenijumski razvojni ciljevi i njihov doprinos sportu (str. 352). Iz navedenog autor zaključuje da smanjenje stigmatizacije i povećanje samopouzdanja i samopoštovanja dovodi do unapređenja svih domena funkcionisanja pojedinca i sposobnosti prilagođavanja (str. 353). U sadržaju koji sledi čitaoci mogu steći više znanja kako o značaju fizičke aktivnosti za osobe sa invaliditetom tako i o socijalno-psihološkoj dimenziji sporta i sportista osoba sa invaliditetom. Benefiti koje pojedinac može ostvariti kroz sport uključuju razvoj empatije, tolerancije, društvenih veština, sposobnosti za funkcionisanje u grupnom okruženju, poboljšanje fokusa kontrole, identiteta u zajednici i koherentnosti (prema Eminović & sar., 2011). Dalji tekst autor posvećuje inkluzivnom sportskom okruženju i pristupačnošću sportskih okruženja. Štaobuhvata pristupačnost sportskih objekata? Koje su moguće mere prilagođavanja? Kojim načinima dizajniranja možemo postići poštovanje različitosti? Kako unaprediti položaj sportista sa invaliditetom? Na ova pitanja autor daje odgovor u poslednjem sadržajnom delu monografije.

Napisana akademskim stilom, monografija može biti od koristi svakom čitaocu koji želi da stekne ili proširi znanje o sportu, fizičkoj aktivnosti i njenim prilagođavanjima. Autor ispoljava originalnost i sistematičnost u stilu naučnog pisanja. Kompozicija monografije odgovara temi i sadržaju. Tematski sadržaj je jasno definisan, sistematizovan i proučen pružajući čitaocima brojne informacije u okviru tema i podtema. Detaljno opisuje sportove u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji, korak po korak, od izbora tema do njihovog objašnjenja.

Polazeći od velikog broja stručnih i naučnih radova autor monografije potvrđuje svoje postulate i donosi zaključke. Tumačenja od strane autora prevazilaze jednostrano usmeravanje te multidisciplinarno pristupa obradi. Svojom sadržinom, navođenjem i tumačenjima monografija *Sport i osobe sa invaliditetom* daje značajan doprinos nauci. Poseban kvalitet monografije ogleda se u sveobuhvatnosti prezentovane materije, savremenom korišćenju literature, prikazivanju evolutivnog razvoja terminologije sa polaznih stanovišta iz oblasti fiziologije, fizičke kulture i specijalne edukacije i rehabilitacije.

Literatura

- Eminović, F. (2020). *Sport i osobe sa invaliditetom*. Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju, Izdavački centar fakulteta (ICF). ISBN 978-86-6203-132-7
- Eminović, F., Nikolić, J., & McCormick, B. (2019). Terapijski učinak sportsko-rekreativnih aktivnosti kod osoba sa invaliditetom. U I. Sretenović, & S. Potić (Ur.). *Zbornik rezimea VI naučno-stručnog skupa „Aktuelnosti u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji osoba sa smetnjama u razvoju”* (str. 70), Beograd: Resursni centar za specijalnu edukaciju.
- Eminović, F., Čanović, D., & Nikić, R. (2011). *Fizička kultura 1- Fizičko vaspitanje dece ometene u razvoju*. Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.
- Stevanović, S. (2002). *Kineziologija i primenjena anatomija*. Štamparija “Zagorac”.

Beogradska defektološka škola
Belgrade School of Special Education and Rehabilitation

Kosovska 8/1, 11000 Beograd
bds.casopis@gmail.com

UPUTSTVO ZA AUTORE

Beogradska defektološka škola je recenzirani istaknuti nacionalni naučni časopis, otvoren za autore iz svih oblasti specijalne edukacije i tangentialnih naučnih disciplina. U časopisu se objavljuju izvorni naučni i stručni članci koji nisu prethodno publikovani u drugim časopisima, tematskim ili zbornicima radova sa naučnih ili stručnih skupova i u drugim publikacijama, u celini ili delimično, niti su u procesu razmatranja za objavu. U časopisu se objavljuju sledeći prilozi naučnog karaktera: 1) empirijska istraživanja, 2) pregledni radovi, 3) kratka i prethodna saopštenja i 4) naučne kritike, polemike i komentari. Radovi klasifikovani kao naučni moraju imati bar dve pozitivne recenzije. Pored naučnih, u časopisu se objavljuju i stručni članci, odnosno prilozi vannaučnog karaktera: 1) stručni radovi, 2) informativni prilozi i 3) prikazi knjiga. Stručni radovi moraju imati jednu pozitivnu recenziju. Radovi u časopisu *Beogradska defektološka škola* se publikuju na srpskom ili engleskom jeziku. Prijava članaka vrši se elektronskom poštom, na e-mail adresu: bds.casopis@gmail.com.

PROCEDURA PRIJAVE, RECENZIRANJA I OBJAVLJIVANJA ČLANKA

Prilikom prijavljivanja članka, autor za korespondenciju je u obavezi da, pored rukopisa članka, elektronski pošalje i popunjen Obrazac za prijavu članka sa izjavom o autorstvu.

Naknada za autorstvo određuje se samo za naručene članke, o čemu odluku donosi Uredništvo. Autor je ponudom rada časopisu *Beogradska defektološka škola* i slanjem Obrasca za prijavu članka sa izjavom o autorstvu, saglasan, bez naknadnih uslova, sa objavljivanjem rada u spomenutom časopisu te je saglasan sa objavljivanjem rada u celini ili nekih njegovih delova na mrežnoj stranici časopisa, kao i na drugim elektronskim portalima na kojima je časopis zastupljen. Autor je ponudom rada časopisu *Beogradska defektološka škola* i slanjem Obrasca za prijavu članka sa izjavom o autorstvu, saglasan sa prenosom autorskih prava na časopis. Za kasnije publikovanje rada u celini ili nekih njegovih delova, autori su u obavezi da zatraže dozvolu od Uredništva časopisa.

Glavni urednik čita sve pristigle radove i preliminarno analizira rukopise. Glavni urednik može, bez upućivanja rukopisa u recenzentsku proceduru, da odbije rad ukoliko sadržina ne odgovara tematskoj koncepciji časopisa. Ukoliko rukopis nije u potpunosti pripremljen u skladu sa uputstvom za autore biće vraćen autorima na tehničku korekciju i tek nakon ponovnog prijavljivanja, članak se upućuje u anonimnu recenzentsku proceduru.

Anonimnost recenzentskog postupka je neprikosnovena.

Originalni naučni radovi, pregledni radovi, kao i kratka i prethodna saopštenja za objavljivanje moraju da dobiju bar dve pozitivne recenzije, dok je za publikovanje stručnih radova neophodna jedna pozitivna recenzija.

Recenzenti su priznati domaći i međunarodni naučni radnici iz svih oblasti specijalne edukacije i tangenčnih naučnih disciplina. Za recenziranje se ne dobija finansijska naknada, ali časopis vodi evidenciju odrađenih recenzentskih postupaka i u svakom trenutku recenzent može da zatraži potvrdu od Uredništva o sopstvenom recenzentskom angažmanu u časopisu. Takođe, u poslednjem broju časopisa svake kalendarske godine objavljivaće se spisak recenzenata za aktuelnu godinu.

Izbor recenzenata se vrši u odnosu na tematiku koja je obrađivana u radu i u odnosu na naučni ili stručni status prvog autora rada. Recenzentima sa šalje rukopis članka bez podataka o autorima, kao i Uputstvo za recenzente i Recenzentska forma. Nakon završenog recenzentskog postupka, rad se može prihvatiti bez izmena, može biti vraćen autorima sa zahtevima recenzenata za korekcijom ili se, u slučaju negativnih recenzija, rad odbija.

U slučaju da su od autora zahtevane korekcije, autori su dužni da u roku koji određuje Uredništvo, izvrše tražene korekcije i dostave korigovanu verziju članka. Uredništvo zatim čita korigovani članak i ako je korektno doraden, u skladu sa zahtevima recenzenata, članak ulazi u izbor za objavu. Ukoliko autori u korigovanoj verziji nisu uzeli u obzir preporuke recenzenata, glavni urednik može zatražiti mišljenje još jednog recenzenta ili može odbiti rad.

Autori pri prijavi članka predlažu kategorizaciju istog, ali konačni sud o kategorizaciji članka prihvaćenog za objavljivanje donosi glavni urednik na preporuku recenzenata.

Članci se ne objavljuju prema redosledu prihvatanja članaka za objavljivanje. Uredništvo određuje prioritete pri objavljivanju članaka, u skladu sa uređivačkom politikom časopisa. Međutim, autori članaka prihvaćenih za objavljivanje mogu se u svakom trenutku obratiti Uredništvu za potvrdu o tome da je članak prihvaćen za objavljivanje.

TEHNIČKA PRIPREMA TEKSTA ČLANKA

Članak koji se prijavljuje za objavljivanje u časopisu *Beogradska defektološka škola* neće biti upućen u recenzentsku proceduru ukoliko nije pripremljen u skladu sa zahtevima časopisa koji se tiču tehničke pripreme teksta članka.

Članak treba da bude napisan latiničkim pismom, na srpskom ili engleskom jeziku, u tekst procesoru Microsoft Word, u formatu A4, fontom Times New Roman, sa proredom 1,5 i svim marginama 2 cm. Naslov članka treba da bude kratak, informativan i ne duži od 250 slovnih mesta. Naslov članka se piše velikim slovima, podebljano, veličine 14 tačaka. Nije prihvatljivo koristiti skraćenice u naslovu članka.

Članci prijavljeni na srpskom jeziku treba da imaju sažetke na srpskom i engleskom jeziku. Nužno je da članci prijavljeni na engleskom jeziku imaju sažetak na engleskom jeziku, dok prevod sažetka na srpski jezik obezbeđuje Uredništvo. Sažetak (sažetke) članka treba navesti na početku rukopisa, odmah nakon naslova. Sažetak članka treba da bude obima između 100 i 300 reči, treba da bude napisan kurzivom, veličine 11 tačaka. Na kraju sažetka, pod oznakom *Gljučne reči* treba navesti tri do pet ključnih pojmova koji se ne pominju u naslovu članka i koje treba navesti abecednim redosledom, te odvojiti zarezom.

Tekst originalnog naučnog rada i kratkog i prethodnog saopštenja načelno se sastoji od sledećih celina: uvod, metod rada, rezultati, diskusija, zaključci i literatura. Pregledni i stručni radovi mogu imati i drugačiju strukturu.

Tekst rada se piše sa obostranim poravnanjem, s tim što se uvlači početak svakog pasusa (1.27). U tekstu ne treba koristiti automatske postavke dodavanja praznog reda pre, odnosno posle pasusa. Podnaslovi treba da budu odvojeni razmacima od jednog reda u odnosu na ostatak teksta. Podnaslovi prvog reda (npr. Uvod, Zaključak) pišu se malim slovima (osim početnog i slova u podnaslovu koja zahtevaju upotrebu velikog slova), podebljano i centrirano, veličine 12 tačaka. Podnaslovi drugog reda se pišu malim slovima (osim početnog i slova u podnaslovu koja zahtevaju upotrebu velikog slova), veličine 12 tačaka, podebljano i poravnato ulevo. Izbegavati upotrebu podnaslova trećeg reda, a ukoliko to nije moguće pisati ih malim slovima (osim početnog i slova u podnaslovu koja zahtevaju upotrebu velikog slova), kurzivom, veličine 12 tačaka, podebljano i poravnato ulevo.

Grafičke priloge, slike i tabele treba urediti prema APA pravilima – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed.*, 2019. Grafički prilozi i tabele treba da budu napravljeni u Word-u, moraju da budu izraženi u crnim, belim i sivim tonovima i moraju da se nalaze u tekstu na željenom mestu. Svaki grafički prilog i tabela treba da imaju naslov i numeraciju.

Numeracija tabele se vrši arapskim brojevima, po redu pojavljivanja u tekstu, boldovano, sa levim poravnanjem, veličine 12 tačaka (**Tabela 1**), nakon čega se navodi naslov tabele, napisan kurzivom, sa levim poravnanjem, veličine 12 tačaka. Između numeričke oznake i naslova tabele ostaviti prazan red. Grafikoni i slike se numerišu i naslovljavaju na isti način kao tabele.

Referisanje i beleženje bibliografskih izvora u tekstu rukopisa treba da bude u skladu sa APA pravilima – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed.*, 2019. Kada se u tekstu navode podaci drugih autora, njihove sintagme, ideje, pojmovi i slično izvor se daje u tekstu, a ne u fusnotama. Referenca se stavlja u zagrade i treba da sadrži prezime autora, godinu izdanja i, u slučaju doslovnog navoda, stranicu (primer: Astore, 2013, pp. 23; Mihajlović, 2011, str. 24). Ako se u članku citira referenca sa dva autora, treba oba autora navesti na svakom mestu gde se citira njihov rad (primer: Damiano & Abel, 1998). Ako se u radu citira referenca sa tri i više autora, piše se prezime prvog autora, sa dodatkom *et al* (za reference na engleskom i drugim stranim jezicima), odnosno dodatkom *& sar.* (za reference na srpskom jeziku), uz godinu izdanja, odvojenu zarezom (primeri: Hagberg et al., 2001; Jovanović & sar., 2003). Ukoliko se autor u rukopisu istovremeno poziva na više izvora, reference u zagradi treba da budu navedene abecednim redom, odvojene tačkom i zarezom a ako ima više referenci istog autora, onda i hronološki, odvojeno zarezom (primer: Botović, 2014; Espinković, 2002, 2013; Marijakić, 2008). U slučaju da se u tekstu pojavljuje više referenci jednog ili više istih autora iz iste godine, neophodno je nakon godine izdanja navesti po jedno malo slovo za svaku od referenci, počevši od slova *a* za izvor koji se prvi pojavljuje u tekstu (primeri: Nastić, 2012a; Nastić, 2012b; Nastić, 2013a,b).

Na kraju članka, u popisu literature treba navesti sve izvore koji se referišu ili navode u tekstu članka. Lista referenci se formira prema APA pravilima – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed.*, 2019. Dakle, abecednim redom po prezimenima autora i hronološkim redom za radove istog (istih) autora. Reference se navode u izvornom obliku, na pismu na kom su objavljene. Za svaku referencu za koju je dostupan DOI broj, nužno je navesti taj podatak u formatu linka (na primer: <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>)

Primeri navođenja članka sa jednim autorom:

Grzelka, M. (2020). Attitudes toward vulnerable populations in the time of COVID-19: critical discourse analysis of gazeta.pl online comment sections. *Society Register*, 4(2), 121–132. <https://doi.org/10.14746/sr.2020.4.2.09>

Primeri navođenja članka sa dva autora:

Haines, K. J., & Berney, S. (2020). Physiotherapists during COVID-19: usual business, in unusual times. *Journal of Physiotherapy*, 66(2), 67–69. <https://doi.org/10.1016/j.jphys.2020.03.012>

Primeri navođenja članka sa tri do devetnaest autora:

Hurley, D. S., Sukal-Moulton, T., Msall, M. E., Gaebler-Spira, D., Krosschell, K. J., & Dewald, J. P. (2011). The Cerebral Palsy Research Registry: Development and Progress Toward National collaboration in the United States. *Journal of Child Neurology*, 26(12), 1534–1541. <https://doi.org/10.1177/0883073811408903>

Primer navođenja članka sa dvadeset i više autora:

Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., Ballard, C., Christensen, H., Cohen Silver, R., Everall, I., Ford, T., John, A., Kabir, T., King, K., Madan, I., Michie, S., Przybylski, A. K., Shafran, R., Sweeney, A., ... Bullmore, E. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*, 0366(20), 1–14. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30168-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30168-1)

Primeri navođenja knjiga:

Magill, R. A. (2007). *Motor learning and control. Concepts and applications*. McGraw-Hill.

Недовић, Г., Одовић, Г., & Рапаић, Д. (2010). *Развој социјалних вештина особа са инвалидитетом*. Друштво дефектолога Србије.

Primeri navođenja poglavlja knjige:

Cruse, H., Dean, J., Heuer, H., & Schmidt, R. A. (1990). Utilization of sensory information for motor control. In O. Neumann & W. Prinz (Eds.), *Relationships between perception and action* (pp. 43–73). Springer Verlag.

Jablan, B., & Hanak, N. (2008). Teorija uma dece sa oštećenjem vida. U N. Glumbić (Ur.), *Teorija uma dece sa posebnim potrebama* (str. 96–110). Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju – Izdavački centar (CIDD).

Primeri navođenja članka iz zbornika radova:

Matić, M. (2012). Impact of various external feedback in motor learning. In M. Dopsaj et al. (Eds.), *Proceedings of Thematic Conference "Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status with Children, Youth and*

Adults" (pp. 272–279). University of Belgrade – Faculty of Sport and Physical Education.

Maćešić-Petrović, D., & Kovačević, J. (2013). Terapija pokretom i plesom – Usporedna analiza bazičnih metodskih koncepata. U M. Gligorović (Ur.), *Zbornik radova „Novine u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji”* (str. 165–182). Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

Primeri navođenja doktorskih disertacija i magistarskih radova:

Angeli, E. L. (2012). *Networks of communication in emergency medical services* (Publication No. 3544643) [Doctoral dissertation, Purdue University]. ProQuest Dissertations Publishing.

Samson, J. M. (2016). *Human trafficking and globalization* [Unpublished doctoral dissertation]. Virginia Polytechnic Institute and State University.

Primer navođenja elektronskih izvora kada je poznat autor teksta:

Rogač, M. (2020). *Vanredno stanje i osobe sa invaliditetom – rešenja moguća samo kada država „sluša.”* Istinomer. <https://www.istinomer.rs/analize/vanredno-stanje-i-osobe-sa-invaliditetom-resenja-moguca-samo-kada-drzava-slusa/>

Primer navođenja elektronskih izvora kada nije poznat autor teksta:

UNICEF (2020, May 30). UNICEF-ov odgovor na pandemiju COVID-19 u Srbiji. <https://www.unicef.org/serbia/publikacije/unicef-ov-odgovor-na-pandemiju-covid-19-u-srbiji>

Beogradska defektološka škola
Belgrade School of Special Education and Rehabilitation

Kosovska 8/1, 11000 Belgrade
bds.casopis@gmail.com

INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

The *Belgrade School of Special Education and Rehabilitation* is a peer-reviewed prominent national scientific journal, open to authors from all areas of special education and related scientific disciplines. The journal aims to publish original scientific and professional articles, not previously published elsewhere, totally or partly, including other journals or thematic collections of papers from scientific and professional conferences and other publications, nor are under consideration for publication anywhere else. The following types of articles are considered for publication: 1) empirical studies, 2) literature reviews, 3) brief and preliminary reports, and 4) commentary, critiques and polemics in science. Articles classified as scientific have to receive at least two positive reviews. In addition to scientific, the journal also publishes other types of articles: 1) professional articles, 2) news and events, and 3) book reviews. Professional articles should have one positive review. All articles are published in Serbian or English. Authors should submit their manuscripts via e-mail: bds.casopis@gmail.com.

SUBMISSION, PEER REVIEW AND PUBLICATION OF ARTICLE

In addition to the manuscript, corresponding author must complete and submit the electronic version of *Article Application and Authorship Statement Form*.

The authorship fee is given only for the ordered articles, as decided on by Editorial Board. By submitting a manuscript and the *Article Application and Authorship Statement Form* to the *Belgrade School of Special Education and Rehabilitation*, authors agree, with no additional conditions, that an article can be published in the journal, totally or partly, and online on the website, as well as on other electronic portals where the journal is available. By submitting a manuscript and the *Article Application and Authorship Statement Form* to the *Belgrade School of Special Education and Rehabilitation*, authors agree to the transfer of copyright to the journal. For any later publication of an article, totally or partly, authors are required to ask for permission from the Editorial Board.

The Editor-in-chief reads all submitted articles and preliminary analyzes manuscripts. The Editor-in-chief can, without sending out a manuscript for review, reject article if the content is not generally suitable for thematic concept of the journal. If manuscript is not fully prepared in accordance to the instructions for authors, it will be returned to the authors for technical correction. After resubmission, the manuscript will be sent out for anonymous peer-review.

Without exception, all manuscripts are reviewed anonymously.

In order to be published, original research papers, review articles, as well as short and preliminary reports must receive at least two positive reviews, while the publication of professional papers requires one positive review.

Reviewers are respected national and international scholars from all areas of special education and related scientific disciplines. No financial compensation is received for peer review. However, the journal keeps a record of all performed review procedures. Each reviewer may request confirmation of his own reviewing involvement in the journal from the Editorial Office at any time. Moreover, a list of reviewers for the current year will be published in the last issue of each calendar year.

The selection of reviewers is made with respect to the subject matter of article submitted and in relation to scientific or professional status of the first author. Reviewers receive a manuscripts without the identity of the authors of a manuscript, as well as the Guidelines for Reviewers and Review Form. After completion of review process, a manuscript can be accepted without modification, it can be returned to authors with the requirements for with minor or major revisions or, in the case of negative reviews, a manuscript is rejected.

If corrections are recommended, authors must complete the required corrections and resubmit a revised version of manuscript within the period determined by the Editorial Office. The Editor-in-chief then reads resubmitted manuscript. If properly revised, that is in accordance with the requirements of reviewers, manuscript is shortlisted for publication. If authors did not take into account the recommendations of reviewers in revised manuscript, the Editor-in-chief can request an opinion of one more reviewer, or may reject manuscript.

When submitting a manuscript, authors suggest category or type of article, but the final decision on the categorization of article accepted for publication is on the Editor-in-chief on the basis of recommendations of reviewers.

Articles are not published in order of their acceptance for publication. Editorial Office sets priorities when publishing articles, in accordance with

the editorial policy of the journal. However, authors of articles accepted for publication may contact the Editorial Office at any time and ask for written confirmation that the article is accepted for publication.

PREPARING THE MANUSCRIPT FOR SUBMISSION

Article submitted for publication in the *Belgrade School of Special Education and Rehabilitation* will not be forwarded to a peer-review procedure unless prepared strictly in accordance with the journal requirements concerning the technical preparation of manuscript.

The article should be written in Latin alphabet, in Serbian or English. Manuscripts should be submitted in Word. Use A4 paper size, Times New Roman font, paragraph spacing of 1.5 lines, and margins of 2 cm on all sides. Article title should be brief, informative and not longer than 250 characters. Use all capital letters for article title, 14 point font, bold. It is not acceptable to use abbreviations in the article title.

Articles submitted in Serbian must include abstracts written in both Serbian and English language. Articles submitted in English only should have an abstract written in English; in that case, translation of abstract into Serbian will be provided by Editorial Office. Abstract (abstracts) of article should be stated at the beginning of manuscript, under the article title. Abstract should not exceed 100 to 300 words, 11 point font, italic. Three to five *Keywords* that are not mentioned in the article title, should be indicated after the abstract, in alphabetical order and separated by a comma.

Original Scientific Articles and Brief and Preliminary Reports should be structured with sections entitled and ordered as follows: Introduction, Methods, Results, Discussion, Conclusions and References. Review and Professional Papers may have a different structure.

Manuscript must be written with 1.27 indentation and justified alignment. Please do not add space and blank lines between paragraphs. Section headings must be separated by one blank line in relation to the rest of the text. First-level headings (e.g. Introduction, Conclusion) should be written with center alignment, in bold, 12 point font, with an initial capital letter for the first word and any proper nouns. Second-level headings should be written with left alignment, in bold, 12 point font, with an initial capital letter for the first word and any proper nouns. Generally, third-level headings should be avoided whenever possible. When necessary, third-level headings should be written with left alignment, in italics, bold, 12 point font, with an initial capital letter for any proper nouns.

All graphs, figures and tables should be created by the rules of APA – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed., 2019*. Tables and figures should be created using Word functions, in black, white and grayscale, and positioned in the appropriate place within the text. Each figure and table should have a title and numbering. The table numbering should be given in Arabic numerals, in the order in which they appear in the text, in bold, with left alignment, size 12 points (**Table 1**), followed by the title of the table, written in italics, with left alignment, size 12 points. One blank line should be left between the numeric label and the table title. Graphs and figures should be numbered and titled in the same way as tables.

References should follow the rules of APA – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed., 2019*. When other authors' data, syntagms, ideas, terms, etc. are cited in the text, the source should be given in the text and not in the footnotes. References are given in brackets and should contain the author's surname, year of publication and, in the case of a verbatim quotation, the page number (e.g. Astore, 2013, pp. 23; Mihajlović, 2011, str. 24). If the reference cited in the article has two authors, both should be cited each time the reference occurs (e.g. Damiano & Abel, 1998). If the reference cited in the article has three or more authors, only the surname of the first author should be included followed by *et al.* (for references in English and other foreign languages) or *& sar.* (for references in Serbian), and the publication year, separated by a comma (e.g. Hagberg et al., 2001; Jovanović & sar., 2003). If the author of manuscript cites multiple sources at the same time, citations within the same parentheses should be sorted alphabetically according to the author's surname separated by semicolons; the works of the same author should be listed chronologically separated by commas (e.g. Botović, 2014; Espinković, 2002, 2013; Marijakić, 2008). When references by the same author or the group of authors in the same order, with the same year of publication are cited in the text, it is necessary to place one lowercase letter immediately after the year, for each of the reference, starting with the letter *a* for a reference which appears first in the text (e.g. Nastić, 2012a; Nastić, 2012b; Nastić, 2013a,b).

At the end of the article, in the literature, all references should be listed and sources credited. The list of references should follow the rules of APA – *The Publication Manual of the American Psychological Association, 7th ed., 2019*. Reference list entries should be alphabetized by the last names of the first author of each work, while the references of the same author(s) should be sorted chronologically. Reference should be cited in their original form, in the language of the original. For each reference with available DOI number, it is necessary to specify this information in the link format (for example: <https://doi.org/10.1037/0278-6133.24.2.225>)

Journal article by one author:

Grzelka, M. (2020). Attitudes toward vulnerable populations in the time of COVID-19: critical discourse analysis of gazeta.pl online comment sections. *Society Register*, 4(2), 121–132. <https://doi.org/10.14746/sr.2020.4.2.09>

Journal article by two authors:

Haines, K. J., & Berney, S. (2020). Physiotherapists during COVID-19: usual business, in unusual times. *Journal of Physiotherapy*, 66(2), 67–69. <https://doi.org/10.1016/j.jphys.2020.03.012>

Journal article by three to nineteen authors:

Hurley, D. S., Sukal-Moulton, T., Msall, M. E., Gaebler-Spira, D., Krosschell, K. J., & Dewald, J. P. (2011). The Cerebral Palsy Research Registry: Development and Progress Toward National collaboration in the United States. *Journal of Child Neurology*, 26(12), 1534–1541. <https://doi.org/10.1177/0883073811408903>

Journal article by twenty ore more authors:

Holmes, E. A., O'Connor, R. C., Perry, V. H., Tracey, I., Wessely, S., Arseneault, L., Ballard, C., Christensen, H., Cohen Silver, R., Everall, I., Ford, T., John, A., Kabir, T., King, K., Madan, I., Michie, S., Przybylski, A. K., Shafran, R., Sweeney, A., ... Bullmore, E. (2020). Multidisciplinary research priorities for the COVID-19 pandemic: a call for action for mental health science. *The Lancet Psychiatry*, 0366(20), 1–14. [https://doi.org/10.1016/S2215-0366\(20\)30168-1](https://doi.org/10.1016/S2215-0366(20)30168-1)

Books:

Magill, R. A. (2007). *Motor learning and control. Concepts and applications*. McGraw-Hill.

Недовић, Г., Одовић, Г., & Рапаић, Д. (2010). *Развој социјалних вештина особа са инвалидитетом*. Друштво дефектолога Србије.

Chapters in books:

Cruse, H., Dean, J., Heuer, H., & Schmidt, R. A. (1990). Utilization of sensory information for motor control. In O. Neumann & W. Prinz (Eds.), *Relationships between perception and action* (pp. 43–73). Springer Verlag.

Jablan, B., & Hanak, N. (2008). Teorija uma dece sa oštećenjem vida. U N. Glumbić (Ur.), *Teorija uma dece sa posebnim potrebama* (str. 96–110). Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju – Izdavački centar (CIDD).

Articles published in Conference Proceeding:

- Matić, M. (2012). Impact of various external feedback in motor learning. In M. Dopsaj et al. (Eds.), *Proceedings of Thematic Conference "Effects of Physical Activity Application to Anthropological Status with Children, Youth and Adults"* (pp. 272–279). University of Belgrade – Faculty of Sport and Physical Education.
- Maćešić-Petrović, D., & Kovačević, J. (2013). Terapija pokretom i plesom – Upporedna analiza bazičnih metodskih koncepata. U M. Gligorović (Ur.), *Zbornik radova „Novine u specijalnoj edukaciji i rehabilitaciji“* (str. 165–182). Univerzitet u Beogradu – Fakultet za specijalnu edukaciju i rehabilitaciju.

Doctoral disertation or Master's thesis:

- Angeli, E. L. (2012). *Networks of communication in emergency medical services* (Publication No. 3544643) [Doctoral disertation, Purdue University]. ProQuest Dissertations Publishing.
- Samson, J. M. (2016). *Human trafficking and globalization* [Unpublished doctoral disertation]. Virginia Polytechnic Institute and State University.

Web page with known author:

- Rogač, M. (2020). *Vanredno stanje i osobe sa invaliditetom – rešenja moguća samo kada država „sluša.“* Istinomer. <https://www.istinomer.rs/analize/vanredno-stanje-i-osobe-sa-invaliditetom-resenja-moguca-samo-kada-drzava-slusa/>

Web page with unknown author:

- UNICEF (2020, May 30). UNICEF-ov odgovor na pandemiju COVID-19 u Srbiji. <https://www.unicef.org/serbia/publikacije/unicef-ov-odgovor-na-pandemiju-covid-19-u-srbiji>